

Γιώργος Ιωάννου: Αρχιτέκτονας του λογοτεχνικού κόσμου της Θεσσαλονίκης (Στέλιος Κούκος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Συμπληρώνονται σήμερα 32 χρόνια από το θάνατο του θεσσαλονικιού λογοτέχνη

Η αξία και η σημασία ενός δημιουργού ίσως διακρίνεται καλύτερα αν αναλογιστούμε το κενό που θα άφηνε η απουσία του έργου του. Οπότε, στην περίπτωση του Γιώργου Ιωάννου (1927-1985) θα πρέπει να αναρωτηθούμε πόσο κενά θα ήταν τα σώψυχα της Θεσσαλονίκης του 20ού αιώνα χωρίς τα κείμενά του. Πόσο διαφορετική και πόσο φτωχή θα ήταν η πόλη χωρίς αυτόν και το έργο του. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος -και όχι αυθαίρετα- πως ο Ιωάννου συνέθεσε τη Θεσσαλονίκη που ξέρουμε, μια Θεσσαλονίκη που σχεδόν κατασκεύασε ο ίδιος! Μόνο που ο ίδιος δεν χρειάστηκε να πραγματοποιήσει, να θεσμίσει το έργο του με τη βοήθεια της φαντασίας του, αλλά με αυθεντικά υλικά της πόλης.

Ο θεσσαλονικιός λογοτέχνης μοιάζει να σηκώνει και να στηρίζει όλο αυτό το εσωτερικό και ευαίσθητο εποικοδόμημα της Θεσσαλονίκης διαμορφώνοντας παράλληλα και το ιδιαίτερα διακριτό λογοτεχνικό του πρόσωπο. Όχι προσωπείο, αφού ο δεσμός του με την πόλη είναι ουσιαστικός, εγκαυστικός θα λέγαμε. Αλλά είναι και ο ίδιος του ο κόσμος. Μια σχέση τελικά αμφίδρομη.

Το πεδίο δράσης λοιπόν του Γιώργου Ιωάννου είναι το πραγματικά ευαίσθητο και κρίσιμο τοπίο και φορτίο που κουβαλούν, διασώζουν και εκφράζουν οι άνθρωποι της Θεσσαλονίκης – οι ψυχές της καλύτερα. Γιατί μ' αυτό το ειδικό βάρος των ανθρώπων συνομιλεί. Και έτσι καταγράφει τη ζωή τους ως παράγοντα διαμόρφωσης μιας οντότητας ως πόλης και κατά συνέπεια την ιστορία και ανθρωπογεωγραφία της. Έτσι, αυτή η οντότητα-πόλη δεν μπορεί να είναι παρά ιδιαίτερα ευρύχωρη και πλατιά, ακόμη και όταν αναφέρεται στις πιο δύσκολες, εξευτελιστικές και απάνθρωπες καταστάσεις που ζουν οι πολίτες της. Και όταν ακόμη οδηγούνται στον όλεθρο και την καταστροφή. Σ' αυτή τη σπαρακτική παράδοση και συνέχεια που καταγράφεται στο συλλογικό γίνεσθαι και διαμορφώνει για πάντα τον όλο, ιδιαίτερο και εσωτερικό κόσμο ενός λαού.

Ο κόσμος των ξεριζωμένων Ελλήνων της ιδιαίτερης πατρίδας του, της Ανατολικής Θράκης, αλλά και του Πόντου, της Σμύρνης, της Καππαδοκίας, που θα καταφύγει στην πόλη έχοντας ζήσει το ξεκλήρισμα, τον εξανδραποδισμό και τη λαίλαπα της μικρασιατικής καταστροφής, θα βρει τον κύριο και εσαεί εκπρόσωπο και εκφραστή του. Ο Ιωάννου θα καταγράψει και τις οδύνες ενσωμάτωσης των

ψυχών αυτών στην πόλη και τη χώρα. Θα καταγράψει όμως και τη ναζιστική αιχμαλωσία, την πείνα, τα συσσίτια των κατηχητικών στην κατοχή και βέβαια όσο κανένας άλλος την ιδιαίτερα θλιβερή και απάνθρωπη, σχεδόν πλήρη εξόντωση των Εβραίων της πόλης από τους ναζί. Και βέβαια τα... κατορθώματά μας στον εμφύλιο και τη μετεμφυλιακή εποχή. Όμως δεν αγνοεί και τον Μακεδονικό αγώνα, που δεν έζησε βεβαίως, και όλες τις άλλες στιγμές της ιστορίας της μακεδονικής γης και της Ρωμιοσύνης. Σίγουρα πάντως από τη γραφή του αποδίδεται ολόκληρο το μαρτυρολόγιο της Θεσσαλονίκης του προηγούμενου αιώνα, που ο Ιωάννου στάθηκε μάρτυράς του.

Πρόκειται για έναν συγγραφέα που ως δρων και διαλεγόμενο με τα καθημερινά και τετριμμένα πρόσωπο ζει και αποκωδικοποιεί τα τεκταινόμενα με τρόπο εκφραστικό, προσωπικό και πρωτότυπο, όντας παράλληλα λογοτέχνης, με την έννοια του ποιητή, αλλά και χρονικογράφος. Ένας καταγραφέας τελικά, με την έννοια του ευαίσθητου σειсмоγράφου, των λεπτών ψυχικών αποχρώσεων και εντάσεων των εσώτερων διακυμάνσεων του τόπου.

Άλλωστε η περίπτωση του Ιωάννου μοιάζει με μια διαρκή αφήγηση, καρπό βέβαια της εις βάθος επίσκεψης, έρευνας και συνομιλίας με τα πράγματα και τους ανθρώπους. Αυτά που είδε στον αιώνα του ο ποιητής και εκφράζει, αποδίδει, αναδεικνύει. Και η συνάντηση αυτή του ποιητή με τις ατέρμονες ψυχικές εντάσεις δεν τον εξουθενώνει αλλά τον προκαλεί να τις τιθασέψει, ως οικεία κακά και κοινά παθήματα που αναζητούν την κάθαρση στη γραφή του.

Τριάντα χρόνια συμπληρώνονται αύριο από την αποφράδα εκείνη ημέρα της κοιμήσεως του ανήσυχου πνεύματος της πόλης και της Ελλάδας. Του προσφυγόπουλου που αναδείχθηκε με το έργο του σε γνήσιο ευπατρίδη της μακεδονικής πρωτεύουσας, την οποία τίμησε όσο λίγοι.

Η αιωνία του μνήμη είναι πάντα συνδεδεμένη με τη Θεσσαλονίκη.

Δημοσιεύτηκε ως εισαγωγή σε αφιέρωμα της εφημερίδας «Μακεδονία της Κυριακής» με αφορμή τα 30 χρόνια από τον θάνατο του Γιώργου Ιωάννου.